

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 7/4 2018 s. 2143-2153, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

“BARINDIR-“ FİİLİNİN BİLİMSEL YAZILARDAKİ ANLAM GENİŞLEMESİ ÜZERİNE

Ayşe İLKER*

Geliş Tarihi: Eylül, 2018

Kabul Tarihi: Aralık, 2018

Öz

Barındır- fiili üzerinde ayrıntılı olarak durma ihtiyacı hissetmem, bilimsel alan yazılarında, tezler, makaleler ve bildirimlerde bu fiille sıklıkla karşılaşmış olmam; farklı ve ayrıntılı anlam taşıyan başka fiillerin yerine de **barındır-** fiilinin kullanılmış olduğunu görmem neticesidir. Bu sebeple hem doğrudan incelediğim tezler ve makalelerden hem de **barındır-** fiilini genel ağ üzerinden arattığım çalışmalardan örnekleri çoğaltarak değerlendirmeyi bunlar üzerinden yaptım. Aratma sırasında Türklük Bilgisi alanı dışında hukuk, yabancı dil öğretimi ve turizm ile ilgili birkaç makalede kullanılan **barındır-** fiili de örnekler içinde yer aldı. Örneklerin kaynağını, bilimsel etik açısından açıklamadım. Makalede önce, fiilin tarihsel süreçteki basit ve türemiş biçimlerinin anlam alanları gösterilmiş; bu fiilin kök ve gövde anlamlarıyla ilgili olarak ortaya konmuş görüşler değerlendirilmiş, ardından günümüz bilimsel yazı alanında araştırmacıların **barındır-** fiilini tercih ettikleri örnekler dizilmiş, daha sonra tespit edilen örneklerden hareketle, **barın-** ve **barındır-** fiillerinin başlangıçta “*bir yerde bulundurmak, geçimini temin etmek, sığınmak, yaşayacak bir mekân sağlamak*” somut anlamlarında kullanılırken, bu temel anlama bağlı yeni yan anlamlarla, yakın zamanlı olarak genişlediği ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmacıların hangi saik ve sebeplerle olursa olsun, **barın-/barındır-** fiilini tarihteki anlamından farklı bir işleve dönüştürerek kullanmaları, fiilde anlam genişlemesine sebep olmuş; anlam genişlemesi içinde yer alan fiiller ise, **barındır-** fiilinin kavram alanına girerek, kendi kullanım alanlarından uzaklaşmışlardır. Bu yazı, an içinde / eşzamanlı bu seyre ışık tutmak için kaleme alınmıştır.

Anahtar Sözcükler: barın-/barındır-, anlam genişlemesi, bilimsel yazı.

ON THE SEMANTIC EXTENSION OF THE VERB “HOST” IN SCIENTIFIC PAPERS

Abstract

I feel like I need to put emphasis on the verb **barındır-** in detail because I frequently came across with this verb in scientific papers, thesis studies, essays and notices; and I also realized that the verb **barındır-** was used instead of other verbs which have a different and detailed meaning. Therefore; I increased the number of examples that I found in thesis studies and essays, which I directly examined, as well as the general network through which I searched for the verb **barındır-** and I made an assessment over these examples. During this search, the verb **barındır-** which was used in a few

* Prof. Dr.; Manisa Celâl Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, ayseinceilker@gmail.com.

essays on law, foreign language teaching and tourism apart from the knowledge of state of being Turkish was also included in the examples. I did not explain the sources of the examples due to scientific ethics. Prior to the essay, semantic fields of simple and derived versions of the verb in its historical process were indicated; opinions about the root and stem meaning of this verb were evaluated; examples in which the researchers preferred the verb *barındır-* in today's scientific papers were shown, then it was tried to prove that the verb *shelter* and the verb *barındır-* was initially used in the meaning of “*being present in a place, earning one's keep, sheltering, supplying an accommodation for someone to live*” while this meaning has recently been expanded to new connotations which are closely related to the main meaning. When the researchers, for whatever reason, used the verb *barı-/barındır-* differently from its meaning in the past, it caused a semantic extension; and the verbs which had a semantic extension were digressed from their own areas of use by being included within the conceptual field of the verb *barındır-*. This study has been written up for throwing light upon this instant / simultaneous process.

Keywords: barın-/barındır-, semantic extension, scientific paper.

Giriş

Dil çalışmalarında ve dille ilgili tanımlamalarda, dilin canlı bir varlık olduğu, sosyal olduğu, dildeki sözlerin de bir hayatının olduğu hükümleri Cumhuriyet döneminden günümüze söyleneğelen bilgiler olmuştur. Bunların içinde, dil içi ihtiyaçlara göre kelimelerin kullanımları ve anlamlarının değişebildiği, bazı kelimelerin canlılığını (hayatietini) yitirerek yerini başka kelimelere bıraktığı bilgisi tarihten günümüze tanıklanarak gösterilen bir bilgi olmuştur (Korkmaz, 1995; Ergin, 1977; Banguoğlu, 1986; Ercilasun, 2007). Anadil konuşucusu bir kişinin, yaşadığı hayat boyunca, içine doğmuş olduğu dilin imkânlarından yararlandığını, ama bunların nasıl oluştuğunu ve eş zamanlı/art zamanlı bir araştırmaya gerek duymadığını da belirtmek gerekir. O dili, ancak kendine bilimsel bir uğraşı alanı olarak seçenler eşzamanlı değişmelerin, oluşumların ve evrilmelerin izini sürebilir. Dil içinde yapma müdahalelerin dışında, anadil kullanıcılarının kendilerinin de farkında olmadıkları; zamana, teknolojinin gelişmesine, ilgi alanlarının değişmesine, modanın ve sanat eğilimlerinin farklılaşmasına bağlı olarak da anlam ve kullanım farklılıkları görülebilmektedir. Ancak, her yazı ve konuşma dilinin, konuşulduğu zamanda oluşmuş bu eğilimleri, akımları ve modalık kalıpları; kitle iletişim araçları vasıtasıyla anadil konuşucuları ve yazı dili kullanıcıları tarafından bilinçsiz bir şekilde de tercih edilebilmektedir. *Türklük Bilgisi* araştırmaları alanı, yeni üniversiteler ve bu üniversitelerde Türk Dili ve Edebiyatı, Türkçe Öğretimi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümleri açılması sebebiyle pek çok yeni araştırmacı istihdam etmektedir. Yüksek lisans tezlerinden başlayarak bu araştırmacılar makaleler, bildiriler yazarak alandaki pek çok çalışılmamış konuyu ele almakta, farklı bakış açılarıyla incelemeye gayret etmektedir. *barındır-fiili* de özellikle üniversitelerdeki araştırmacıların yazılarında, üstünde çok da düşünülmeden ve anlam alanı belirlenmeden kullanılarak *yakın zamanlı* anlam genişlemesine uğratılmaktadır.

Fiilin günümüz Türkiye Türkçesindeki “geçimini temin etmek, sığınmak için bir yer/mekân sağlamak, koruma altına almak” ölçünlü anlamının dışında “içermek, kapsamak, taşımak, bulundurmak, özellik taşımak” anlamlarıyla kullanılmaya başlandığı görülmektedir.

1.Filin Tarihsel Kaynaklardaki Görünümü

barındır- fiilinin günümüzdeki kullanımı ve anlam alanlarının daha iyi görülebilmesi için tarihsel kaynaklardan örnekler üzerinde durmak gerekir. “**barın-**“ fiilini ilk gördüğümüz kaynak DLT’tür. Ercilasun-Akkoyunlu yayınında “**barın-** gitmediği halde gider görünmek” biçiminde verilmiştir (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2014, s. 574). Burada fiilin somut olarak “gitmek”, “varmak”, “ulaşmak” anlamıyla ve dönüşlü olarak kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca DLT’te **bartur-** götürmek, birinin götürmesini sağlamak biçimi de örneklenmiştir (Ercilasun ve Akkoyunlu, 2014, s. 575). “**barın-**“ fiili, Kutadgu Bilig, Nehcü’l-Ferâdis, Kıyasü’l-Enbiyâ gibi eserlerin sözlüklerinde yoktur (Arat, 1979; Ata, 2002, 2004). Özkan’ın Eski Anadolu Türkçesi dönemi eserlerinden örnekler verdiği ve bu metinlere dayanarak hazırladığı çalışmanın sözlük bölümünde **barın-** ve **barındır-** fiilleri görülmemektedir (Özkan, 1995, s. 651). Dilçin’in hazırladığı Süheyl ü Nev-bahâr’da “**barın-** Geçinmek, kendini yaşatmak” biçimiyle verilmiştir; **barındır-** biçimi görülmemektedir (Dilçin, 1991, s. 589). XIV. ve XV. yüzyılın önemli eserlerinden Ahmed-i Dâ’i Divânı ve Kur’an Tercümesi’nde de **barın-**ve **barındır-**fiilleri tespit edilmemiştir (Topaloğlu, 1978, s. 63; Özmen, 2001, s. 514-515). Harezmi döneminin en önemli eserleri ve söz varlığı bakımından oldukça geniş bir örneklem veren Nefcü’l-Ferâdis ve Kıyasü’l-Enbiyâ gibi eserlerde görülmemesi, Eski Anadolu Türkçesinin söz varlığı bakımından oldukça zengin eserlerinde de karşılaşılmaması fiilin “bir yerde yaşamak, tehlikelerden emin olunan bir çatı altında yaşamak, sığınmak” anlamlarında da hem Batı Türkçesi hem de Doğu Türkçesinde, anılan eserlerin yazıldığı dönemlerde kullanılmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Barın- ve **barındır-** biçiminin kökeni hakkında Gülensoy, **barın-** madde başında ‘Bir yere sığınmak; bulunmak’[*var olmak, (bir şeyle olmak; geçinmek, geçimini sağlamak]<**bar-(i)n-** ‘sığınmak’ anlamlarını vermektedir (Gülensoy, 2007, s. 113). Gülensoy ayrıca TT’de **Barın-**(ak/dır/-ma) türevlerini gösterir (Gülensoy, 2007, s. 114). Çağbayır ise **barın-** fiilini ET **ba-** fiilinden **ba-r-mak > bar-ı-mak > bar-ı-n-mak** gelişmesiyle gösterir ve “Kendini yaşatmak; geçinmek; ihtiyacını karşılamak (EAT)-Korunmak için bir yeri veya bir şeyi siper edip edinip oturmak(ağız)-Yerleşmek; oturmak- Anlaşarak, uyuşarak bir arada o turmak-Saklanmak-Bulunduğu durumu uzun süre korumak(ağız)- Bir yerde bir işte çalışmak(ağız)-Kendine gelmek; güçlenmek-Tatmin olmak(ağız)- Kit kanaat geçinmek (EAT)” anlamlarını verir (Çağbayır, 2007, s. 469).

Türkiye Türkçesinin ilk büyük lûgati kabul edilmesi gereken Şemsettin Sami'nin Kamus-ı Türki'sinde "**barınmak, barınmak, barındırmak**" fiilleri madde başı olarak verilmiştir. Şemsettin Sami, **barınmak** için "Türki-i kadim ve fi'l-i teaddi kısaltmalarıyla *korumak, muhafaza ve himaye etmek [elyevm. barındırmak müsta'meldir]=fi'l, siper altına girmek, muhafaza olunmak [elyevm. barınmak müsta'meldir]* tanım ve açıklamasını yapmış; **barınmak** için *fi'l-i mutavaât* kısaltmasıyla *siper altına girmek, sokulup iltica etmek, sığınmak, tahaffuz etmek* anlamlarını, **barındırmak** madde başında yine *fi'l-i teaddi kısaltmasıyla siper altına almak, muhafaza ve himaye etmek, korumak* anlamlarını vermiştir (Şemsettin Sami '12.Baskı', 2002, s. 262-263). Türkiye'de Türkistan lehçeleriyle ilgili ilk büyük lûgat olan Türk Lûgati'nda Hüseyin Kazım Kadri ise **barmak** maddesinde "*garb-müteaddi-mehcur-korumak-sıyanet itmek-gemileri düşmenden kaçırıp limana sokmak*" açıklamasını yaptıktan sonra *baru* ve *barumak* kelimelerini de alt madde olarak verir ve "**baru** –*ism-farsîde de kullanılır. varılacak yer, mülcâ', penah, burç, küçük kal'a, sur, hisar, hıfz, korumak, sıyânet; barumak, barınmak-müteaddi-hıfz ve vikâye itmek, korumak, saklamak*" açıklamalarını yaparak **barunmak** ve **barınmak** fiillerine gönderme yapar (H. Kazım Kadri, 1927, s. 584). "**barınmak**" maddesinde ise "*azeri-lazım-korunmak, barınmak, iltica itmek*" açıklamasından sonra alt maddede "**barındırmak** –*müteaddi-barındırmak-iltica itdirmek*" biçimini verir. Şemsettin Sami ve Hüseyin Kazım Kadri'nin *barın-/barındır* biçiminin anlamının; **bar-** kökünün *gitmek/ulaşmak/varmak* anlamı yanında taşıdığı, *muhafaza etmek/korumak* biçiminden türediğini düşündükleri açıktır. Nitekim, *ev bark* ikilemesiyle ilgili görüşlerini ifade eden Tekin, **bark** kelimesindeki fiilden isim yapma ekinin türeyebilmesi için **bar-** diye bir fiil kökünün olması gerektiğini, bugünkü **var-** '*vasıl olmak, ulaşmak*' manasındaki kökün, **bark**'ın oluşmasını izah etmek için aradığı kök olmadığını; bu kökün Şeyh Süleyman Efendi'nin Çağatayca lûgatinde **barmak** maddesinin karşısındaki 'muhafaza etmek' manasında bulunduğunu ve aradığı, işe yarayacak mananın bu olduğunu belirtir (Tekin, 2001, s. 94,95). Şeyh Süleyman Efendi'de 27.sayfanın sol sütununda bu *madde* "*varmak. muhafaza itmek. keşf-i süluk itmek. zahib-i 'azm olmak* anlamlarıyla verilmiştir (ŞSE Lûgati, 1298, s. 27). Karaağaç da günümüzde kullanılan *barış* kelimesinden hareketle "*barın~barış~barış-*" kelimelerini, eserinin *Alıntuların Yol Açtığı Eş Sessizlik* bahsinde örnekler ve "*fiil şekli bar- ve onun bazı türemişleri, Batı Türkçesinde değişik gelişmeler göstermişlerdir*" diyerek, tarihsel tanıklardan yukarıdaki örneklediğimiz yapıları verir (Karaağaç, 2017, s. 369-370).

Bu tanıklardan hareketle, **barın-** fiilinin **-Dir-** ekiyle genişlemesi ve *gitmek /vasıl olmak/ulaşmak* tarihsel kök anlamından uzaklaşarak *korumak/muhafaza etmek/bir yerde yerleşmesini ve geçimini sağlamak* anlamlarıyla kullanılması, Batı Türkçesinin son zamanlarına doğru yaygınlık kazanmıştır; Hüseyin Kazım Kadri, Şemsettin Sami ve Şinasi Tekin'in örnek ve

açıklamalarına dayanarak da kelimedeki *korumak*, *muhafaza etmek* anlamının Batı Türkçesinde 18. yüzyıldan itibaren görünür hâle gelmiştir, fikrini ileri sürmek mümkündür. Azerbaycan Türkçesinde Altaylı'nın sözlüğünde *barın-* ve *barındır-* fiilleri “*barınmag sığınmak, himaye olunmak, korunup yedirilip içirmek, beslenmek; barındırmag yedirip içirmek, doyurmak, beslemek, himaye etmek, korumak*” açıklamalarıyla örneklenmiştir (Altaylı, 1994, s. 92). Günümüz Türkiye Türkçesindeki anlamların verildiği Türkçe Sözlükte de **barınmak** madde başı yapılmış “(-de) 1. Doğa etkilerinden korunmak için kapalı bir yere sığınmak. 2.(nsz) Yerleşmek, yaşamak için uygun şartlar bularak oturmak 3. Bir yerde yatarak geceyi geçirmek. 4. (nsz) mec. Soyut kavram bir yerde etkili olmak, gelişecek ortamı bulmak. 5. Mec. Çevresiyle uyumlu, dirlik içinde yaşamak biçiminde fiilin kavram alanlarını gösteren tanımlamalar verilmiştir (Türkçe Sözlük, 2011, s. 254-255) Buna bağlı olarak da **barındırmak** madde başında da “(-i) *Barınmasını sağlamak* anlamı verilmiştir (Türkçe Sözlük, 2011, s. 254).

2.Günümüz Bilimsel Yazı Alanından Seçilen Örnekler

Bilimsel yazı alanından seçilen aşağıdaki örneklerin yazım biçimlerine hiç dokunulmamış, **barındır-** fiilinin ne şekilde kullanıldığını daha açık göstermek için fiilin ön ve art bağlamları burada yer almıştır.

- I. Türkçedeki alıntı kelimelerin yanında lehçe ve kollarıyla beraber Türkçe kökenli kelimelerin örnekli bir fihristi hükmündeki Türk Lügati'nin bu yönüyle Türk sözlükçülük tarihinde bir ilke imza attığı (ve bu ilk oluşun da olumlu olumsuz bütün **hususiyetlerini barındırdığı/barındıracağı) şüphesizdir.**
- II. Bu türev isim, **içinde bir başka türev ismi de barındırmaktadır:** tarıy “harf. tarım yapma işinden elde edilen şey”, yani “hububat”.
- III. Bu yüzden Harezmi Türkçesi ile yazılan eserler – XII-XIV. yüzyıllarda yazılan ve günümüze ulaşan Zemaşerî'nin Mukaddimetü'l-Edeb, Rabguzî'nin Kısasü'l-Enbiya, İslam'ın Mu'înü'l-Mürîd, Harezmi'nin Muhabbet-nâme, Mahmud bin 'Ali'nin Nehcü'l-Ferâdis, Malik Bahşî'nin Mi'râc-nâme vb.– **Harezmi bölgesinde bulunan farklı Türk boylarının dil unsurlarını kendinde barındırır.**
- IV. Her ne kadar makalenin yoğunlaştığı dönem Uygurca ve konu birleşik yapılar da **fiilin Orhon Türkçesinden başlayarak barındırdığı ve günümüze kadar kazandığı anlam değerleri**, Eski Türkçe dönemindeki söz türetmeleri, birleşik yapılarda yer aldığı sözcükler aracılığıyla kazandığı anlamlar ve yapısal özellikleri üzerinde durulmuştur.
- V. küyü küzedü tut-, ayayu ağırlayu tut- gibi yapılar ise yapıcı ve anlamca süreklilik bildiren tasvirî fiil yapılarına benzemekle ve yukarıdaki kimi araştırmacılarca böyle kabul edilmekle birlikte **bizce konuyla ilgili soru işareti barındırmaktadır.**

VI. èlt ‘iletmek’ fiilini kök hecesi **birincil kapalı /è/ ünlüsünü barındıran kelimelerden** sayar..

Ön-Türkçede */e/ barındıran bir kök heceli kelimenin daraltıcı etkiye sahip /y/ komşuluğunda /è/ olması imkân dâhilindedir.

VII. Önemini hiç kaybetmeyen, gerek edebiyat gerekse de dil araştırmaları için vazgeçilmez bir kaynak olma özelliğini koruyan Dede Korkut Hikayeleri Türk dili tarihinin önemli dönemeçlerinden biridir. **Barındırdığı kelimeler, deyimler, özgün ifadeler** dilcilerin dikkatini çekmiş ve pek çok araştırmaya konu olmuştur.

VIII. Kurulan irtibatla ortaya çıkacak olan her türlü anlamı hal ekleri karşılar. **Bu fonksiyonu içinde barındıran hal eklerinden biri +DAn hâl eki'dir.** “Çıkma”, “ayrılma”, “kopma” gibi isimlerle anılan +DAn hâl ekinin öğretilmesinde sözü geçen adlandırmalar +DAn hâl ekinin tek bir işlevini ifade eder.

IX. **İçerisinde şimdiki zaman fonksiyonunu da barındıran bu yapı,** esasen bir fiilin bitmek üzere olduğunu...

...“-**(I4)k gide(r)**” yapısının, **içerisinde şimdiki zaman kavramını barındırdığı muhakkaktır.**

Nasıl ki standart Türkçede “-mAk üzere” yapısının içerisinde bir şimdiki zaman ifadesi varsa “-**(I4)k gide(r)**” yapısı da **içerisinde şimdiki zamanı barındırır.**

X. **Türkiye, çeşitli mozaikleri içinde barındıran bir ulus devlettir.** Belirlenen amaçlar ve öğretim içerikleri ülkenin her yöresine uyacak ölçütlere sahip olması gerekir.

XI. Eğer fiilinin yasak olduğunu, ”resmi gazetenin dağıtılamaması, **kanun metninin kendi içinde çelişkili hükümler barındırması,** kanunun yorumlanması konusunda genel bir kargaşanın yaşanması, kanunun mahkemeler tarafından sürekli biçimde yanlış yorumlanıp uygulanmış olması gibi objektif nedenler”

(Bu makalede **barındır-** fiili alıntıdadır.)

XII. “Barnes ve Widgen’in (2002) geliştirdiğı Webqual ölçeğinin ise **üç karakteristik özelliğı de barındırdığı görölmektedir.**”

XIII. **EBA’nın içerisinde yazı, resim, ses ve video gibi farklı türdeki bilgi kaynaklarını barındırdığı görölmektedir.** Öğretmenler EBA’ya giriş yaptıklarında öğretmenlere özgü bazı özelliklerin de geldiğı görölmektedir.

XIV. Samsun’un genel nüfus karakteristiğı değerlendirildiğinde, **farklı kültürleri ve kimlikleri bir arada barındırdığı görölmektedir.**

XV. Ayrıca Süleymaniye’deki bazı bölgeler ile **İran sınırındaki bazı yerlerin Türk nüfusu barındırdığı görölmektedir.**

XVI. Yahya Kemal'in onunla ilgili "Ahmed Yesevi'yi iyice incelemek lazım. Bizim milliyetimiz onda gizlidir" sözünü haklı çıkaracak pek çok unsuru şiirlerinde barındırdığı görülmektedir.

3.Örneklerin Değerlendirilmesi

barındır- fiilinin ölçünlü yapıdaki anlamında, özne ve nesnesinin *ev/bark/yapı/tesis* olduğu görülürken, yukarıda bilimsel yazı alanından tanıklanan kullanımlarla, özne ve nesnenin *kelime/cümle/metin/kitap/dil/kanun/anlatım/sözlük/ölçek* gibi sözlere doğru bir evrilme geçirdiği görülmektedir. Anlam bilimi alanındaki ilk çalışmalardan biri olan eserinde Aksan, *Anlam Değişimleri* bahsinde "Mantık açısından anlam değişimleri şu üç türde toplanabilir: a) Anlam daralması, b)Anlam genişlemesi ve genelleşme, c) Başka anlama geçiş (ya da anlam kayması)" (Aksan, 1978, s. 118) der ve anlam genişlemesini "bir varlığın bir türünü ya da bir bölümünü anlatan, kullanılış alanları dar olan şeyleri gösteren kelimelerin zamanla o varlığın bütününü, bütün türlerini birden anlatır duruma gelmesi, daha geniş alanlarda kullanılan şeyleri yansıtması" biçiminde tanımlar (Aksan, 1978, s. 120). Aksan'ın verdiği bilgilerle örnekler kıyaslandığında, *barındır-* fiilinin somut olarak bir anlam genişlemesine uğradığı ve artık daha geniş alanlarda kullanılan varlıkları yansıtmaya başladığı görülmektedir.

Verilen on altı örneğin özne-nesne ilişkisi içinde "**barındıran yer/ mekan**" ve "**barınan varlık/şey/nesne**" özelliğine bakıldığında, **barındıran yer/mekan** olarak kullanılmış isim ve isim grupları şöyledir: "Türk Lugatı, türev isim, Harezmi Türkçesi, fiil, küyü küzedü tut-, ayayu ağırlaytu tut- fiilleri, elt fiili, Dede korkut hikayeleri, hal eki +Dan; yap; Türkiye; Kanun metni; Webqual ölçeği; EBA(Eğitim Bilişim Ağı); Samsun, Süleymaniye'deki bazı bölgeler/İran sınırındaki bazı yerler ve Ahmet Yesevi'nin şiirleri." **Barınan** yani **nesne** olarak kullanılanlar ise: "Olumlu-olumsuz bütün hususiyetler; bir başka türev isim; farklı Türk boylarının dil unsurları; anlam değeri; konuyla ilgili soru işareti; kapalı e; kelimeler/deyimler/ özgün ifadeler; fonksiyon; şimdiki zaman kavramı; çeşitli mozaikler; çelişkili hükümler; üç karakteristik özellik; yazı, resim, ses ve video gibi farklı bilgi kaynakları; farklı kültürler ve kimlikler, Türk nüfusu; pek çok unsur."

Bunların daha sarıh görülebilmesi için, **barındıran** ve **barınan** isim ögeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Örnek Numaraları	Cümle	Barındıran	Barınan
I. Örnek		Türk Lûgatı	Olumlu-olumsuz bütün hususiyetler
II. Örnek		Türev isim	Bir başka türev isim
III. Örnek		Harezmi Türkçesi	Farklı Türk boylarının dil unsurları

IV. Örnek	Fiil	Anlam değeri
V. Örnek	<i>küyü küzedü tut-, ayayu ağırlayı tut- fiilleri</i>	<i>Konuyla ilgili soru işareti</i>
VI. Örnek	Elt- fiili	Kapalı e
VII. Örnek	Dede Korkut Hikayeleri	Kelimeler, deyimler, özgün ifadeler
VIII. Örnek	Hal eki +DAn	Fonksiyon
IX. Örnek	Yapı	Şimdiki zaman kavramı
X. Örnek	Türkiye	Çeşitli mozaikler
XI. Örnek	Kanun metni	Çelişkili hükümler
XII. Örnek	Webqual Ölçeği	Üç karakteristik özellik
XIII. Örnek	EBA (Eğitim Bilişim Ağı)	Yazı, resim, ses ve video gibi farklı bilgi kaynakları
XIV. Örnek	Samsun	Farklı kültürler ve kimlikler
XV. Örnek	Süleymaniye'deki bazı bölgeler/İran sınırındaki bazı yerler	Türk nüfusu
XVI. Örnek	Ahmet Yesevi'nin şiirleri	Pek çok unsur

4. Sonuç

Örneklerden görüldüğü üzere, **barındır-** fiili özellikle günümüz bilimsel yazı alanında **taşı-, kapsa-, içine al-, ihtiva et-, bulundur-, içer-, özelliğe sahip ol-** gibi fiillerin anlamlarını taşıır hâle gelmektedir. Bunda, bilimsel yazı hazırlama ve oluşturma sırasında, *telif / yazma* anında hazır olan ve akla gelen ilk fiili kullanma eğilimi olduğu kadar, araştırmacıların düşüncelerini tam olarak ifade edip etmediklerini yeterince irdemeyişi de etkili olabilir. Bu yazma davranışı, kelimelerin anlamlarının genişlemesi ve değişebilmesine kadar gidebilmektedir. Tarihsel dönemlere atıf yaparak kelimelerin yeni manalar kazanmalarına örnek veren Şinasi Tekin, **yarlıg** ve **yarlıka-** fiillerinden hareketle, Orhun kitabelerinde **yarlıg** kelimesinin bulunmadığını, buna karşılık **yarlıka-** fiilinin oldukça sık geçtiğini belirtir ve **yarlıka-** fiilinin o dönemde “ihsan etmek, izin verme” manalarında kullanıldığını, henüz “emretmek, buyurmak, kumanda etmek” manalarına gelmediğini belirterek “700’lerde **yarlıka-fiili, daha sonraki devirlerde karşımız çıkacak olan “emretmek, buyurmak, kumanda etmek” gibi dünyevi manalarını henüz kazanmamıştır** (Tekin, 2001 s. 220-221) der. Öner de ‘Barış Sözü Hakkında’ başlıklı makalesinde “Yeni Türkçe devrindeki edebî yadigârlarda ise barış-fiilinin giderek üst bir anlam tabakasına geçtiği ve “uyuşmak, anlaşmak” anlamlarında kullanıldığı görülüyor” diyerek fiildeki anlam genişlemesine dikkat çekmiştir (Öner, 1995, s. 3). Bu alıntılardan, kelimelerin manalarının oluşmasına değişik dil içi unsurların etki ettiği de görülmektedir. Özellikle Türklük bilgisi alanındaki yazılarda, **barındır-** fiilinin bir bulaşma ile tercih edildiği de düşünülebilir. Daha somut ve gerçekten insanın ve toplulukların bir yerde

yaşamayı ve barınması ile ilgili konularda, fiil asıl anlamıyla kullanılmaktadır. XIV. ve XV. cümleler tam olarak bu anlamı ifade etmekte, X. cümle de kısmi olarak aynı anlamı taşımaktadır.

Yazar(lar)ın, zihinsel olarak önce nesnelere saydığını ve sonra bu nesnelere bulunduğu yerle ilgili bağlantıyı kurmaya çalıştığında bir hazır fiil olarak **barındır-** fiilini tercih ettiğini söylemek mümkündür. Hangi iç zihinsel işlemlerle gerçekleşmiş olursa olsun **barındır-** fiili, artık günümüzde yayılan bir özellik göstermekte ve **içinde olma/bulunma-bulundurma/taşıma/özelliğe olma** hallerinin fiillerini kendisinde toplamaktadır. Ercilasun özleştirme cereyanında türetilen kelimelerin, sebep olduğu anlam karmaşasını anlatırken “doğru veya yanlış öztürkçe akımıyla dilimize pek çok kelime yerleştiğini, ancak bunun dilde karışıklığa ve yoksulluğa yol açtığını, *olanak* ve *olasılık* kelimelerinin pek çok kişi tarafından birbirinin yerine kullanıldığını; *olasılık*’ın zihinlere tam yerleşmemesinden ve *ihtimal* kelimesini de genç nesillerin zihninden silmiş olmasından dolayı “*vereme yakalanma şansı*” gibi yanlış kullanımlara sebep olduğunu belirtmektedir (Ercilasun, 2007, s. 291). Özleştirme süresinde, dilde yeni ikilemeler oluşması (ilgi alaka, şartlar koşullar); isabetsiz kelime tercihleri (vereme yakalanma şansı); kavram alanlarının daralması gibi (neden olmak) gibi pek çok anlam olayı ve dil içi değişme meydana gelmişti. Bilimsel yazılarda **barındır-** fiilindeki anlam genişlemesi, bir kültürel, toplumsal veya ideolojik akıma bağlı kalmaksızın oluşmakta; bu, **barındır-** fiilinin anlam alanını genişlettiği için olumlu gibi görünmekte; ancak *cümlenin /kelimenin / metnin/ sözlüğün / kitabın / ölçeğin* tamamen bir **barınak** olarak değerlendirilip *içine almak, ihtiva etmek, kapsamak, özelliğe olmak, taşımak, bulundurmak* fiillerinin kullanım alanını daraltarak bunları tek bir **barındır-** fiiline indirgemekte; böylece özleştirme veya başka dil akımlarında karşımıza çıkan ayrıntılama zaafı ve küçük farkları yansıtamama özelliğinin, günümüzde de karşımıza geldiğini göstermektedir.

Kaynaklar

- Aksan, D. (1978). *Anlambilimi ve Türk anlambilimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Altaylı, S. (1994). *Azerbaycan Türkçesi sözlüğü*. İstanbul: I-II Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Arat, R. R. (1979). *Kutadgu bilig III indeks* (İndeksi neşre hazırlayanlar: K. Eraslan-O. F. Sertkaya- N. Yüce). İstanbul: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.
- Ata, A. (1998). *Nehcü'l-feradis III dizin-sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ata, A. (1997). *Kıyasü'l-enbiyâ, Peygamber kıssaları I giriş-metin_tıpkıbasım*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Banguoğlu, T. (1986). *Türkçenin grameri*. (2. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Çağbayır, Y. (2010). *Ötüken Türkçe sözlük*. İstanbul: Ötüken Yayınları.

- Dilçin, C. (1991). *Mes'ud Bin Ahmed Süheyl ü Nev-Bahar, inceleme-metin-sözlük*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Ergin, M. (1977). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Minnetoğlu Yayınları.
- Ercilasun, A. B.(2007). *Makaleler dil-destan-tarih-edebiyat*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ercilasun, A. B. ve Akkoyunlu, Z. (2014). *Kaşgarlı Mahmud divanu lugati 't-Türk giriş-metin-çeviri-notlar-dizin*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gülensoy, T. (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gülensoy, T. (2010). *Türkçe el kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Hüseyin Kazım Kadri. (1928). *Türk lûgati, Türk dillerinin iştikakî ve edebî lûgati*, I. cilt. İstanbul: İstanbul Devlet Matbaası.
- Johanson, L. (2014). *Türkçe dil ilişkilerinde yapısal etkenler*. (2.Baskı). (Çev. N. Demir). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karaağaç, G. (2017). *Türkçe üzerine yazılar*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesi grameri (şekil bilgisi)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (1995). *Türk dili üzerine araştırmalar, birinci cilt*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Öner, M. (1995). Barış sözü hakkında. Uluslararası Altın Ordu Konferansı, Tataristan Cumhuriyeti, Kazan, 8-11 Ağustos 1993. Ege Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları VIII, 57-65, İzmir.
- Özkan, M. (1995). *Türk dilinin gelişme alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Özmen, M. (2001). *Ahmed-i Da'i divanı, Cilt II*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Şemsettin Sami. (2002). *Kamus-ı Türki*. (1317-İkdam Matbaası yayımından 12. Tıpkıbasım). İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Şeyh Süleyman Efendi'yi Buharî. (1298). *Lûgat-i Çağatâyi ve Türki-yi Osmâni*. İstanbul: Mihran Matbaası.
- Tekin, Ş. (2001). *İştikakçının köşesi, Türk dilinde kelimelerin ve eklerin hayatı Üzerine denemeler*. İstanbul: Simurg Yayınları.
- Topaloğlu, A. (1978). *XV. yüzyıl başlarında yapılmış Kur'an tercümesi, ikinci cilt (sözlük)*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Extended Abstract

I feel like I need to put emphasis on the verb **barındır-** in detail because I frequently came across with this verb in scientific papers, thesis studies, essays and notices; and I also realized that the verb **barındır-** was used instead of other verbs which have a different and detailed meaning. Therefore; I increased the number of examples that I found in thesis studies and essays, which I directly examined, as well as the general network through which I searched for the verb **barındır-** and I made an assessment over these examples. During this search, the verb **barındır-** which was used in a few essays on law, foreign language teaching and tourism apart from the knowledge of state of being Turkish was also included in the examples. I did not explain the sources of the examples due to scientific ethics. In the essay, semantic fields of simple and derived versions of the verb in its historical process were firstly indicated; opinions about the root and stem meaning of this verb were evaluated; examples in which the

researchers preferred the verb *barındır-* in today's scientific papers were shown, then it was tried to prove that the verb *shelter* and the verb *barındır-* was initially used in the meaning of “*being present in a place, earning one's keep, sheltering, supplying an accommodation for someone to live*” while this meaning has recently been expanded to new connotations which are closely related to the main meaning. When the researchers, for whatever reason, used the verb *barı-/barındır-* differently from its meaning in the past, it caused a semantic extension; and the verbs which had a semantic extension were digressed from their own areas of use by being included within the conceptual field of the verb *barındır-*. This study has been written up for throwing light upon this instant / simultaneous process.

Examples which are examined in the research have been taken from different scientific essays, especially postgraduate studies and PhD studies that are produced in Turcology, and the use of the verb *barındır-* in scientific texts has been tried to be revealed. When native speakers start to produce scientific texts, they use some specific patterns which were previously created. These patterns are about the discussion of scientific information, suggestion of ideas, evaluation of different opinions and manifestation of the writer's own ideas. Therefore; it is natural for a writer to be affected by the texts which were previously written. However; the writers are inspired and affected by not only scientific texts but also casual flow of speech and patterns in daily life. It is seen that both foreign words and intra-linguistic preferences have been spreading and expanding their sphere of influence with the development of technology. While the verb *barındır-* was a verb which was expanding its sphere of influence and generally preferred in daily life, it has now become a verb which is also preferred in scientific texts. It should be noted that mass media is of high important and scientists are also affected by this.

In the essay, historical uses of the verb have firstly been examined. Hereunder, it is seen that the verb is a reflexive verb and has a concrete meaning of “going”, “arriving”, “reaching” as it was used in Divânu Lügati't-Türk which is one of historical sources where it was used for the first time. However; the fact that the verb *barındır-* is not seen in the most important works in Khwarezm Period and in the works which have a highly rich vocabulary in Old Anatolian Turkish indicates that the verb was not used in the meaning of “*living in a place, living under a roof which is surely free of dangers, sheltering*”.

After illustrating its historical uses, evaluations of etymology of the verb have been examined, assessments of Gülensoy and Çağbayır have been touched upon, and then important proofs from the dictionaries of Şemsettin Sami and Hüseyin Kazım Kadri have been suggested. Based on these evidences, it has been put forward that the verb *barın-* starts losing its etymological meaning when it is expanded with the suffix *-dır*. After that, the examples which are gathered from current scientific texts have been sorted out by being enumerated and listed in a table with their pre-contexts and pragmatic contexts. Evaluating the examples in the table, it has been found that the verb *barındır-* has evolved with regard to subject and object and experienced a concrete semantic expansion while meanings of the words have been changed due to various intra-linguistic elements. After this evaluation, it has been suggested that the verb *barındır-* has started to bear the meaning of such verbs as “to carry”, “to include”, “to cover”, “to involve”, “to comprise”, “to have the quality of” especially in today's scientific texts. It is seen that writing behavior of the researchers in scientific texts may have an impact on such a semantic expansion. It can also be said that one of the main ideas of this study is that they can use the patterns which are already available without much examination and it is not examined whether they express their ideas adequately or not. Consequently, the verb *barın-* and the derived verb *barındır-* which have been used since historical periods are now being used in a full semantic expansion.